

NA DE ZON

Jonas Eika
NA DE ZON

verhalen

vertaald uit het Deens door Michal van Zelm

KOPPERNIK

Deze vertaling is tot stand gekomen met steun van de Danish Arts Foundation

Nederlands
letterenfonds
dutch foundation
for literature

De vertaler ontving voor deze vertaling een projectsubsidie van het Nederlands Letterenfonds.

Oorspronkelijke titel *Efter solen*

Copyright © Jonas Eika 2018

Copyright Nederlandse vertaling © 2024 Michal van Zelm

Afbeelding omslag Eugen Batz, *Die räumliche Wirkung von Farben und Formen*, 1929, © VG Bild-Kunst, Bonn, Bauhaus-Archiv / Museum für Gestaltung

Foto auteur © Aphinya Jatuparisakul

ISBN 978 90 833 4715 8 / NUR 304

www.kopernik.nl

ALVIN	7
BAD MEXICAN DOG	37
RACHEL, NEVADA	59
RORY, AURORA EN IK	97
BAD MEXICAN DOG	129

ALVIN

Ik arriveerde bezweet en halverwege buiten mezelf in Kopenhagen na een uitermate fictieve vliegtocht. Dat woord zou ik eerlijk gezegd voor iedere reis per vliegtuig willen gebruiken, maar deze keer was ik vlak na het opstijgen ook nog eens in een soort koortstoestand beland waarin ik een reeks vlieggreizen herbeleefde die ik eerder in mijn leven ondernomen had. Eerst de terugreis uit Nepal met mijn ex-vrouw, toen nog mijn vriendin, onze eerste reis samen, waarop we, uit verveling misschien, in onze stoelen tegen elkaar aan kropen en verschillende seksuele scenario's uitbeeldden die de ander moest raden en op een papiertje schrijven dat we verknipten en samenvoegden tot nieuwe situaties die ook weer uitgebeeld moesten worden, waardoor het spelletje tot in het oneindige kon worden voortgezet. In mijn koortsroes kwam ook nog mijn vertrek uit Kopenhagen voorbij, zes jaar later, toen ze zwanger was geraakt rond de tijd dat ze met een collega was vreemdgegaan en ik me zo door mijn verdriet en ontredde had laten meeslepen – vanwege een jaloezie waarvan ik zeker wist dat ik er nooit mee zou kunnen leven, of het kind nou van mij was of niet – dat ik mijn biesen pakte, naar het vliegveld ging en Málaga zei tegen de man achter het loket; om een of andere reden had ik Málaga gezegd. Verder herbeleefde ik de retourvlucht na een

zakenreis nog een paar jaar later, waarop ik niet kon werken en geen woord tegen iemand kon uitbrengen omdat ik er als verlamd bij zat na wat ik tijdens de take-off uit mijn raampje had gezien: in het verlengde van de gates lag een panoramaterras met uitzicht op de startbaan, waarop kinderen van verschillende leeftijden met hun ouders naar de opstijgende vliegtuigen stonden te kijken. Op een hoek van het terras stond een vrouw met haar rug tegen het hekwerk – lang, donker haar in de vrieszon – naar een man te kijken die over het terras haar kant op kwam gerend, en op het moment dat we erlangs vlogen viel hij op de grond alsof hij door een pistoolschot was geraakt. Ik kon het schot niet horen, als het überhaupt was afgevuurd, het vliegtuig steeg de wolken in en ik bleef de hele vlucht verstijfd in mijn stoel zitten, mezelf afvragend wat ik eigenlijk had gezien. Het onaangename van de sluimer waarin ik deze reizen herbeleefde, het koortsachtige ervan, was dat 'ie vlak over de oppervlakte van de slaap scheerde, als over een lagedrukgebied, in een zone waarin ik de hele tijd een vage gewaarwording van de *oorspronkelijke* vliegreis had, de reis die ik nu aan het maken was, en die nu dus ergens onder of achter schuilging, *de cabine, het cateringkarretje, mijn medepassagiers en de wolken achter het raampje* gingen schuil achter de eerdere, herinnerde en om die reden dus ook uiterst fictieve vliegreizen. Ik voelde een hand op mijn schouder, opende mijn ogen en zag een steward met één gezicht. Alle andere passagiers hadden het vliegtuig al verlaten, de cabine was uitgestorven als in een droom. Op weg naar buiten bekeek ik de raampjes en het vloerkleed, de bagagerekken en de veiligheidsinstructies en ging ik

met mijn hand langs het grove stiksel van de leren stoelbekleding. Bij de douane kon ik snel door de paspoortcontrole voor EU-burgers. Ik nam de metro naar Kongens Nytorv en ik haastte me naar het hoofdkantoor van de bank om nog die middag een verkennend gesprek met de systeembeheerder te voeren. Toen ik de hoek om kwam, rook ik iets beschimmelds en verbrands, een mengeling van vuur en planten, en toen ik het rood-witte afzetlint zag begon ik harder te lopen. Het gebouw was ingestort en gereduceerd tot een hoop metershoge brokken marmer, staal, blank hout, kantoormeubels en onherkenbare voorwerpen. Onder het buitenste puin ontwaarde ik de rand van een gat, plekken waar de aarde stijl naar binnen liep, als de ingevallen lippen van een bejaarde. Tussen vloerplanken en whiteboards staken drie of vier servers omhoog – komisch, vond ik, aangezien ze de vloeren nog hadden laten ophogen in de strijd tegen het stijgende water. De beveiligiger vertelde me dat de oorzaak van de ramp onbekend was, maar dat, mede vanwege een stroomstoring en een schok die de halve straat had gewekt, het vermoeden bestond dat de krater waar het gebouw in was weggezakt was ontstaan door een soort ontploffing in de toevoerleiding. Het was 's nachts gebeurd, geen slachtoffers. Terwijl hij praatte flitsten zijn ogen heen en weer, alsof hij achter me iets in de gaten hield. Achter zijn hoofd hing een dichte wolk insecten die de hemel boven de brokstukken verduisterde. Ik belde mijn contactpersoon bij de bank en werd meteen doorgeschakeld naar de voicemail, ging het eerste het beste café binnen en nam plaats aan de bartafel langs het raam. Terwijl ik een bord chili con carne zat te eten

ging de deur open, en er woei een koude windvlaag tegen de linkerkant van mijn gezicht. Een persoon kwam op me afgelopen en ging naast me zitten, ik keek op van mijn chili naar zijn spiegelbeeld in de ruit: jongeman, halverwege de twintig, opzij gekamd bruin haar, inhammen boven de slapen, een bril met ronde glazen zonder montuur. Door hem heen kon ik de straat zien, maar zijn huid was dan ook heel bleek, etherisch haast. ‘Hé man,’ zei hij, en hij bestelde hetzelfde als ik. Mijn koffiebeker was zo groot dat ik hem met twee handen moest vasthouden. Toen de keukendeur openging werd de ruimte gevuld met de damp van caféburger, die als zweetdruppeltjes in mijn nek neersloeg. ‘Waar kom je vandaan?’ vroeg de jongeman plotseling. ‘Eh, hiervandaan...’ zei ik terwijl ik omlaag keek naar mezelf, ‘maar ik heb een paar jaar in het buitenland gewoond... Wat verried me?’ ‘Je kleding, je koffer, je bril,’ zei hij. ‘Alles eigenlijk, je hele verschijning gewoon. Je komt niet hiervandaan.’ ‘Ik heb het idee dat ik je al eens eerder heb gezien,’ zei ik, en ik had er meteen spijt van, probeerde nog uit te leggen dat ik niet *hem* bedoelde, maar zijn spiegelbeeld in de ruit, de manier waarop ik hem zag en tegelijkertijd dwars door hem heen keek. Hij rook naar eucalyptus en nog wat anders. Een groepje verliet het café en toen was het leeg, net zoals het vliegtuig leeg was geweest toen de steward me had gewekt, behalve dat nu de serveerder ook was verdwenen en het in de keuken stil was. ‘Ik ga even roken,’ zei de jongen terwijl hij opstond, ‘heb je een peuk voor me?’ vroeg ik terwijl ik helemaal niet rookte. Hij haalde zijn jas van het haakje en zei oké, en ik begreep dat hij gewoon even naar buiten wilde, zo akelig stil als het was in het café,

en waarschijnlijk liever in zijn eentje. ‘Lekker roken in de kou,’ zei ik. Hij knikte en keek me aan, zijn gezicht blauwachtig in de vrieszon. Ik keek naar onze benen in de ruit en begon op mijn telefoon een hotel te zoeken. Het was de bedoeling geweest dat ik in het appartement van de bank zou overnachten, dat wil zeggen in een van de kamers die nu in stukken tussen de andere kamers verspreid lag. ‘Waar slaap je vannacht?’ vroeg hij. ‘Eh... bij een vriend,’ had ik bijna gezegd, maar dat zou voor een ongemakkelijke situatie kunnen hebben gezorgd als hij me naar het adres had gevraagd, en ik kon even geen enkel hotel bedenken. ‘Dat weet ik nog niet.’ ‘Je kunt bij mij logeren, alles zit vol vanwege een topconferentie.’ Neutrale blik, zijn glimmende ogen leken moeren in de koude lucht. Ik keek op mijn telefoon. ‘Je hoeft het niet te checken hoor, het is waar.’ Hij woonde op een zolderkamer in een zijstraat van de Bredgade. De muren van de ruimte waren ongestuct en hadden geen plinten; scherpe overgangen tussen de oppervlakken, net zoals zijn gelaatstrekken bij schemerlicht. De verlichting kwam van een omhoog gerichte staande lamp die een schijfzon op het plafond projecteerde, met in het midden twee ogen van de gloeidraden. Er was een douchecabine, een stalen wasbak, een koelkast en een set losse kookplaatjes, een tweepersoonsbed, twee stoelen en een bureau op schragen. Het raam was smal en de scheuren eromheen waren opgevuld met plamuur die iets witter was dan de gelige tint van de muren. Tegen de twee uiteinden van de kamer stonden geen meubels, maar de ene muur was bedekt met een veelkleurig weefsel van verpakkingen: snoep- en chipszakken, ontbijtboxen, lege blikjes fris, papiertjes en

wikkels van lolly's, kauwgom en snackworstjes, allemaal merken die ik nog nooit had gezien, alsof ze uit een parallelle wereld kwamen waarin alle producten net een beetje anders waren dan het corresponderende product in onze wereld, waardoor het wel te herkennen was als bijvoorbeeld een chocoladereep, maar je tegelijkertijd het gevoel had dat dat woord er niet helemaal de juiste benaming voor was, omdat je het ding zonder enige twijfel voor het eerst zag, en hij schitterde, de muur schitterde in kleuren die ik nooit eerder had gezien. 'Souvenirs,' zei Alvin, want zo heette hij, en hij hing zijn jas over de rugleuning van een stoel. Ik deed hetzelfde. Alvin ging op het bed zitten en trok zijn laarzen uit, en ik deed hetzelfde. 'Lekker warm hier,' zei hij terwijl hij zijn sokken uitdeed – zware, zoete geur van wintervoeten – en ze op de verwarming legde. De kamer was nagenoeg vierkant, ongeveer twintig vierkante meter, en zo spaarzaam gemeubileerd dat geen enkele beweging onopgemerkt bleef. Mijn oog viel op een klein, metaalachtig flesje met een tuit van zacht plastic. Het was met onzichtbaar garen vastgenaaid aan de stof die al het verpakkingsmateriaal tegen de achterwand bij elkaar hield als een bontgekleurd struikgewas. Het fletse en karakterloze voorwerp – het flesje was neutraal-blauw met een wit golfjespatroon –, waarvan de functie was om een frisdrankje met de naam *POCARI SWEAT* te bevatten en af te staan, schitterde me toe met een enorm opwindende glans. Ik knipperde met mijn ogen en voelde me ineens uitgeput alsof ik net van een ziekte was hersteld. 'Ik geloof dat ik even een dutje doe – als dat oké is?' 'Doe maar alsof je thuis bent,' zei Alvin. Ik ontwaakte uit een nachtmerrie waarin ik een

pak slaag kreeg van een zwevende hand, het lichaam was vanaf de elleboog in witte mist of rook gehuld. Ik hoorde Alvin bezig in de douchecabine. Het gordijn kleefde aan zijn been, dun en teer, ieniemini, naar buiten stekend kippendijtje. Als hij maar niet op een wederdienst rekt, dacht ik, tot ik me realiseerde dat hij gewoon deed wat hij zou doen als ik er niet was geweest. Het had een geruststellend effect, deze achteloze ontbloting waarmee hij leek te zeggen 'ik ben niet bang voor je', en dan hoefde ik ook niet bang voor hem te zijn. Er hing een geur van eucalyptus. Alvin was stil en alleen te horen aan het geluid van water dat op een lichaam viel, waarna het in scheutjes op de vloer plensde. Toen hij uit de cabine stapte draaide ik me uit beleefdheid om en deed alsof ik sliep, en ik wachtte nog tien minuten voor ik gaapte en 'lekker hoor, even een dutje' zei. 'Neem ook een douche. Als je daar zin in hebt,' zei hij, en dat deed ik. Daarna, terwijl Alvin met zijn rug naar me toe aan het bureau zat te roken, kleedde ik me aan met de bedoeling naar buiten te gaan, maar toen zag ik ineens dat het drie uur 's nachts was. Nog steeds geen telefoontje van de bank. Alvin bood me een sigaret aan. Ik ging op de stoel naast hem zitten roken. Wat er op zijn computerscherm te zien was deed in verschillende opzichten denken aan het interne besturingssysteem dat ik de bank zou helpen in gebruik te nemen. Als zo'n groot bedrijf dit soort software aanschafte, moesten ze ook voor de implementatie ervan betalen, wat betekende dat ik zes keer van Málaga naar Kopenhagen moest reizen, dit was de vierde keer. Eigenlijk hield ik erg van dit soort zakenreizen, ook al gaven ze me een gevoel van inwisselbaarheid – dat de

gebouwen en de mensen en de vervoermiddelen om me heen net zo goed anders hadden kunnen zijn geweest. Het was allemaal zo toevallig geweest dat ik in Málaga was gaan wonen en dat er in Málaga een bedrijf was gevestigd dat besturingssystemen ontwikkelde die de meeste Scandinavische bedrijven in de financiële sector verrukkelijk compatibel vonden met hun interne structuur, waardoor ik, als *native* Deen die ook redelijk met Zweeds en Noors uit de voeten kon, zonder verdere kwalificaties binnen het vakgebied een baan had kunnen krijgen als implementatieconsultant. Het was alsof de willekeurigheid van de omstandigheden die me nou net naar Kopenhagen of Bergen of Uppsala brachten mijn beleving van die steden volledig doordrong, waardoor ik het gevoel had alsof ik er niet echt was. Soms voelde heel mijn werkleven als één grote toevalligheid, of als een wetmatigheid in een web van verbindingen die niet de mijne waren, maar die van de markt, de markt voor Internal Banking Operating Systems. Alvin klikte heen en weer tussen tabbladen met verschillende bedragen, sommige fiks, andere duizelingwekkend, naast ID-nummers met verwijzingen naar weer andere getallen, en het scherm gaf zijn voorhoofd een zilverglans. ‘Aandelen,’ zei ik, ‘leef je daarvan? Ik installeer toevallig weleens besturingssystemen voor investeringsmaatschappijen, maar zelf is het me nooit gelukt om...’ ‘Derivaten,’ zei Alvin. ‘Ik gok niet op de toekomst, ik handel erin.’ ‘Obligaties?’ vroeg ik. ‘Oké, volgens mij kunnen we maar beter bij de boer beginnen,’ zuchtte hij, waarna hij me alles begon te vertellen over derivaten, de mechanismen die ik inmiddels heb geaccepteerd als een noodzakelijkheid voor de markt.

ten, maar die mijn hersens destijds zo in mijn schedelpan lieten bonken dat ik er een bloedneus van kreeg. *De boer* die een overeenkomst met een koper sloot om zijn aanstaande oogst tegen een van tevoren vastgestelde prijs op een bepaald moment in de toekomst te verkopen was het oorspronkelijke voorbeeld van iemand die in derivaten handelde. Op die manier kon hij zich financieel indekken tegen marktschommelingen en onvoorspelbare weersomstandigheden. Omgekeerd kon de koper winst maken als de gewassen meer waard bleken dan de overeengekomen prijs. Vóór 1970 was handel in derivaten grotendeels verboden, het werd gezien als een kansspel, maar nu, het jaar waarin ik Alvin ontmoette, oversteeg het speculatieve kapitaal het handelsvolume van goederen en diensten ver, zelfs als je de aandelenmarkt erbij rekende. Want inmiddels verwezen de derivaten niet meer naar de toekomstige waarde van een zak meel of een ton rijst, maar naar wat dan ook: grondstofprijzen, schommelingen op de rente- en valutamarkt, de kredietwaardigheid van complete concerns of naties; allemaal in de toekomst uiteraard. En ze werden kruislings gekoppeld, in elkaar verpakt en in tranches doorverkocht, *'futures op de future,'* zei Alvin terwijl hij me de keukenrol aanreikte. *'Vergeet de wetten van de vrije markt, beste vriend. Goederenprijzen verwijzen niet meer naar een waarde in het verleden of in het heden, in de eerste plaats zijn het de spoken van de toekomst.'*